

**Міністерство аграрної політики і продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

Затверджено радою
факультету агрохімії та
грунтознавства (протокол № 7
від 17 квітня 2013 р.)

ФІЛОСОФІЯ

**Комплексні навчально-методичні матеріали
для студентів напряму підготовки 6.040106
«Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»
кваліфікації 3439 «Організатор природокористування»
за кредитно-модульною системою
організації навчального процесу**

Харків – 2013

Розробник: доцент Ю.М. Гаврилюк

Рецензенти: д-р філос. наук, професор кафедри філософії ХДАЗТ
І.Д. Загрійчук;

канд. філос. наук, доцент кафедри соціально-політичних
та історичних дисциплін ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
М.М. Волошан

ЗМІСТ

15 мотиваційних порад від студентів Гарварду.....	3
Вступ.....	4
Програма навчального курсу.....	7
Плани семінарських занять.....	12
Модуль 1. Світоглядна сутність, предмет і проблемне поле філософії	12
Модуль 2. Історичні форми предметного самовизначення західноєвропейської філософії	18
Модуль 3. Предметне самовизначення вітчизняної філософії в її історичному розвитку	30
Модуль 4. Сучасна світова філософія	41
Словник ключових термінів і понять.....	44
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – реферат.....	57
Тематика навчально-дослідних завдань (рефератів).....	58
Екзаменаційні питання.....	60
Методи навчання.....	62
Методи оцінювання.....	62
Критерії оцінок.....	63
Критерії оцінки студентів під час складання тестів.....	64
Критерії оцінки знань студентів під час виконання контрольних завдань.....	64
Методичне забезпечення.....	65

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

Затверджено радою
факультету агрохімії
і ґрунтознавства (протокол № 5
від 20 лютого 2013 р.)

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

**Комплексні навчально-методичні матеріали
для студентів напряму підготовки 090101 «Агрономія»,
ОКР «Магістр» зі спеціальності 8.09010102 «Агрономія»,
кваліфікації «Дослідник з агрохімії та ґрунтознавства»
за кредитно-модульною системою
організації навчального процесу**

Харків – 2013

Розробник: доцент Ю.М. Гаврилюк

Рецензенти: д-р філос. наук, професор кафедри філософії
ХДАЗТ І.Д. Загрійчук;

канд. філос. наук, доцент кафедри соціально-
політичних та історичних дисциплін ХНАУ
ім. В.В. Докучаєва О.М.Довбня

©Харківський національний аграрний
університет імені В.В. Докучаєва, 2013

ЗМІСТ

15 мотиваційних порад від студентів Гарварду.....	3
Вступ.....	4
Програма навчального курсу.....	6
Плани семінарських занять.....	9
Модуль 1. Філософія і наука, форми та методи наукового пізнання.....	9
Модуль 2. Філософія науки та особливості її розвитку.....	16
Словник ключових термінів і понять.....	19
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – реферат.....	25
Тематика навчально-дослідних завдань (рефератів).....	26
Питання для заліку.....	28
Методи навчання.....	29
Методи оцінювання.....	30
Критерії оцінок.....	30
Критерії оцінок для диференційованого заліку.....	30
Критерії оцінки магістрантів під час складання недиференційованого заліку.....	31
Критерії оцінки магістрантів під час складання тестів.....	31
Критерії оцінки знань магістрантів під час виконання контрольних завдань.....	32
Методичне забезпечення.....	32

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва**

Затверджено радою
факультету захисту рослин
(протокол № 4 від 14 лютого
2013 р.)

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

**Комплексні навчально-методичні матеріали
для студентів напрямку підготовки 090105 «Захист рослин», ОКР «Магістр»
зі спеціальності 8.09010501 «Захист рослин»,
кваліфікації «Дослідник із захисту рослин»
за кредитно-модульною системою
організації навчального процесу**

Харків - 2013

Розробник: доцент Ю.М. Гаврилюк

Рецензенти: д-р філос. наук, професор кафедри філософії ХДАЗТ
І.Д. Загрійчук;

канд. філос. наук, доцент кафедри соціально-політичних
та історичних дисциплін ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
О.М. Добвня

©Харківський національний аграрний
університет імені В.В. Докучаєва, 2013

ЗМІСТ

15 мотиваційних порад від студентів Гарварду.....	3
Вступ.....	4
Програма навчального курсу.....	6
Плани семінарських занять.....	9
Модуль 1. Філософія і наука, форми та методи наукового пізнання.....	9
Модуль 2. Філософія науки та її особливості розвитку.....	19
Словник ключових термінів і понять.....	28
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – реферат.....	34
Тематика навчально-дослідних завдань (рефератів).....	36
Екзаменаційні питання.....	37
Методи навчання.....	39
Методи оцінювання.....	40
Критерії оцінок.....	40
Критерії оцінки магістрантів під час складання тестів...	41
Критерії оцінки знань магістрантів під час виконання контрольних завдань.....	42
Методичне забезпечення.....	42

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Харківський національний аграрний університет
імені В.В. Докучаєва

Затверджено радою
факультету захисту рослин
(протокол № 3 від 18 листопада 2014 р.)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ З ФІЛОСОФІЇ

(ДЛЯ АСПІРАНТІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ)

Упорядники: кандидат філософських наук, доцент
кафедри філософії ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
Ю.М. Гаврилюк;

доктор філософських наук, професор
кафедри філософії ХДАЗТ І.Д. Загрійчук

Рецензенти: доктор філософських наук, професор кафедри
філософії ХНАУ ім. В.В. Докучаєва О.І. Заздравнова;
кандидат філософських наук, доцент кафедри
історичних, соціальних і правових дисциплін ХНАУ
ім. В.В. Докучаєва
М.М. Волошан

**Методичні рекомендації до написання рефератів з філософії
(для аспірантів та здобувачів) / Ю.М. Гаврилюк, І.Д. Загрійчук /**
Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2015. – 22 с.

На основі накопиченого кафедрою досвіду запропоновано
методику самостійної роботи над пошуком, систематизацією та
бібліографічним описом використаних джерел у процесі написання
реферату. Рекомендується структура, логічна послідовність
викладення матеріалу, зовнішнє оформлення реферату.

Для викладачів, аспірантів, здобувачів.

© Харківський національний
аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва, 2015

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Послідовність роботи над рефератом.....	4
Основні вимоги до реферату.....	8
Правила цитування.....	11
Правила бібліографічного опису.....	12
Тематика рефератів для аспірантів (здобувачів).....	15
Додатки.....	19
Зміст.....	21

Ю.М. ГАВРИЛЮК

**ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ
В ГЕОКУЛЬТУРНОМУ
ВИМІРІ УКРАЇНИ**

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Ю.М. ГАВРИЛЮК

**ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ
В ГЕОКУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ УКРАЇНИ**

За редакцією Ю.М. Гаврилюка

ХАРКІВ

2008

ББК – Ю667.1(4Укр)Я7
УДК – 130.2(477)(075.8)
Г - 12

*Рекомендовано Радою університету ХНАУ ім. В.В. Докучаєва як навчальний посібник для викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів
(протокол №7 від 30 квітня 2008)*

Рецензенти: д-р філос. наук, професор Я.М. Білик
д-р істор. наук, професор І.П. Сергєєв
(Харківський Національний університет ім. В.Н. Каразіна)

Гаврилюк Ю.М.

Г-12 Філософія вітчизняної культури: Навчальний посібник. / Ю.М. Гаврилюк; За ред. Ю.М. Гаврилюка. – Х., 2008. - 458 с.

У навчальному посібнику на основі конкретно-історичного матеріалу вітчизняної культури, взятої в контексті її світових зносин, моделюється логіка процесу становлення та розвитку українського геокультурного суб'єкта з часів сивої давнини по сьогодні. Визначальними віхами в його формуванні виступають етапи міфологічної та киеворуської культури, епохи Бароко, Романтизму, Модернізму й нинішня доба – Постмодернізм. Концептуальний стрижень такого розгляду становить розроблена автором методологія геокультурного аналізу суспільних явищ, що надає посібнику проблемно-тематичної цілісності. Вона ж (методологія) є також і теоретичною парадигмою - у значенні засадничої концептуальної схеми постановки й вирішення включених у посібник для розгляду питань.

Розрахований на викладачів, аспірантів, студентів всіх, хто цікавиться проблемою геокультурної інтерпретації феноменів культури.

УДК – 130.2(477)(075.8)

ББК – Ю667.1(4Укр)Я7

© Ю.М. Гаврилюк, 2008

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

МОДУЛЬ 1. КУЛЬТУРА ТА ГЕОКУЛЬТУРА

Тема 1. Культура як об'єкт філософського аналізу.....	8
1. Проблема визначення феномена „культура”	9
2. Основні ознаки та поняття культури	11
3. Субкультура, контркультура, антикультура	18
4. Культура, філософія, ідеологія, наука	20
5. Функції культури	25
6. Національне і загальнолюдське в культурі	27
7. Поняття „цивілізація”. Культура і цивілізація	30
Тема 2. Геокультурний вимір культури	34
1. Поняття „геокультура”	34
2. Культура та геокультура	37
3. Культура відкритого і культура закритого типу	39
4. Поняття геокультурного суб'єкта	40
5. Геокультурні символи України-Русі: „Русь”, „Україна”, „Мала Русь”, „Велика Русь”	42
6. Природно-географічне положення України	48
Словник термінів та понять	51

МОДУЛЬ 2. ПОХОДЖЕННЯ І СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Геокультурні витoki української культури	57
1. Проблема україногенезу в історіографії	58
2. Етногенез українського народу	61
3. Особливості етнопсихології українців	65
4. Світоглядна основа міфологічної культури	68
5. Українська демонологія. Повір'я, обряди, традиції	70
6. Особливості української міфологічної культури	73

Тема 2. Геокультурне становлення української національної культури	78
1. Геокультурна зумовленість києворуської культури	78
2. Особливості християнського світогляду. Християнство і язичництво	83
3. Основні риси києворуської культури	86
4. Освіта, література та мистецтво Київської Русі	89
5. Основна проблематика києворуської культури	98
6. Становлення українського національного геокультурного суб'єкта	102
Словник термінів та понять	104
<u>МОДУЛЬ 3. ГЕОКУЛЬТУРНА ПЕРЕДУМОВИ, ВИТОКИ ТА СУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО</u>	
Тема 1. Українська культура XIV-XVI століть	110
1. Геокультурне становище України	110
2. Релігійно –філософські підвалини української культури	115
3. Церква та культура	120
4. Освіта і книгодрукування	124
5. Острозький культурно-освітній центр	133
6. Полемічна література	138
Тема 2. Українське Бароко (XVII -XVIII ст.)	149
1. Геокультурні умови розвитку української культури	149
2. Стан освіти і мистецтва. „Золотий вік” українського письменства	158
3. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії	186
4. Геокультурні витоки українського Бароко	189
5. Світоглядні принципи українського Бароко	194
6. Історична доля українського Бароко	200

Словник термінів та понять	206
МОДУЛЬ 4. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ШЛЯХУ	
ГЕОКУЛЬТУРНОГО УТВЕРДЖЕННЯ	
Тема 1. Українська культура XIX – 30-х років XX століття ...	212
1. Геокультурне становище України в XIX столітті	213
2. Стан освіти	224
3. Розвиток мистецтва	236
4. Ідейні джерела та етапи розвитку українського літературного романтизму	255
5. Парадигмальні риси українського Романтизму	269
6. Український літературний реалізм	294
7. Український Модернізм (90-ті рр. XIX – 30-ті рр. XX ст.).	309
7.1. Геокультурна зумовленість та історична доля українського Модернізму	309
7.2. Особливості українського Модернізму	351
Тема 2. Українська культура епохи соціалістичного реалізму і доби Постмодернізму	379
1. Сутність методу соціалістичного реалізму	379
2. Український соцреалізм 30-50-х років XX століття	384
3. Геокультурна сутність шістдесятництва і дисиденства ..	413
4. Український Постмодернізм	437
5. Культура української діаспори	460
Словник термінів та понять	475

Харьківський національний аграрний університет

ім. В.В. Докучаєва

Затверджую:
Ректор університету
_____ *Пузін В.К.*

ФІЛОСОФІЯ

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Розробник:
канд. філос. н., доцент Гаврилюк Ю.М.

Харків 2014

Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва

Затверджую:
Ректор університету
_____ *Пузік В.К.*

ФІЛОСОФІЯ

Завдання для самостійної роботи аспірантів

Розробник:
канд. філос. н., доцент Гаврилюк Ю.М.

Харків 2016

Завдання для самостійної роботи аспірантів

1. Чим предмет відрізняється від об'єкта? Чи може об'єкт існувати без суб'єкта?
2. Наведіть приклади багатооб'єктності предмета в науці. Чим визначається її предмет?
3. У чому полягає принципова відмінність Природи від Культури?
4. Чим відрізняється наука від мудрості?
5. Прокоментуйте міркування Г. Сковороди в трактаті «Жена Лотова» стосовно розрізнення між ученим і мудрим: «Ученый премного жрет. Мудрый мало яст со вкусом. Ученость, прозорство – то же. Мудрость же и вкус есть то же»?
6. Чи можна погодитись з думкою: мудрим є той, хто багато знає?
7. З погляду мудрості, яке з наведених висловлювань є для вас більш прийнятним:
8. «У стадах немає нічого хорошого, навіть якщо вони біжать услід за тобою» (Ф. Ніцше);
9. «Мудрість полягає в тому, щоб говорити істину і прислухатися до голосу природи, вчиняти згідно з нею» (Геракліт);
10. Як ви розумієте слова Т. Шевченка: «В своїй хаті й своя правда»?
11. Чи можлива культура без духовності? Що таке духовність?
12. Яка з ознак культури найповніше виражає її сутність?
13. Яке з відомих вам визначень культури є найприйнятнішим для вас? Чому?
14. Чи тотожними є поняття контркультури й антикультури? У чому полягає їх сутність?
15. Що таке субкультура? Які субкультури вам відомі?
16. До якої субкультури ви могли б віднести себе?
17. Що можна вважати явищем конкультури?
18. В якій роботі якого українського автора вперше вживається поняття «геокультура»?
19. Що означає поняття геокультурної цілісності?
20. Чи тотожними є такі поняття, як, наприклад, політична культура і «геокультура політики», «культура виробництва» і «геокультура виробництва» тощо?
21. Що таке агрокультура і земля в геокультурному вимірі?
22. Як ви розумієте, що таке сенс життя? Чим сенс життя відрізняється від мети діяльності?
23. Чи може сенс життя бути метою діяльності?
24. Чи може засуджений богами Сізіф на довічне викочування каменя на гору бути щасливим?
25. Яку працю називають «сізіфовою працею»? Чому?
26. Чи завжди культура має геокультурний статус?
27. Ви себе вважаєте геокультурним суб'єктом діяльності чи суб'єктом діяльності?

28. Як ви розумієте такі поняття, як «людина праці», «людина науки», «людина мистецтва» тощо?
29. Що таке світогляд? Чим світоглядна позиція відрізняється від наукової?
30. У чому полягає специфіка суб'єктивно належного? Чим воно відрізняється від об'єктивно можливого?
31. Які вам відомі форми світогляду? За якими критеріями їх можна розрізняти?
32. У чому полягає специфіка світоглядної і наукової картин світу? Чи сумісні релігія і наукова картина світу?
33. Чи можлива наукова релігія?
34. Що таке міф? Що спільного і в чому полягає відмінність казки від міфу?
35. Чи вірила людина міфологічної культури в надприродні сили?
36. Що таке міфологічні боги з точки зору сучасної науки?
37. Чи має місце в сучасному житті міфологізація дійсності?
38. Чим принципово релігійний світогляд відрізняється від міфологічного?
39. У зв'язку з чим виникає філософія?
40. Як і основні кріпцепції виникнення й історичної перспективи розвитку філософії вам відомі?
41. Що спільного і в чому полягає відмінність між філософією і світоглядом?
42. Чи можлива «наукова філософія»? Свій погляд обґрунтуйте.
43. У чому полягає основне питання філософії, взятої в геокультурному вимірі?
44. У чому полягає поліморфізм філософії?
45. Що спільного і в чому відмінність між філософією і світоглядом?
46. У чому полягає сутність філософського матеріалізму? Чи можна погодитися з його положенням: буття визначає свідомість?
47. Які можна виділити історичні форми матеріалізму?
48. Що об'єднує і розмежовує позиції об'єктивного і суб'єктивного ідеалізму?
49. Виходячи з наведених положень, визначте філософські напрямки:
50. а) світ – це продукт ідей;
51. б) ідея – продукт розвитку матерії;
52. в) існувати – значить бути сприйнятим;
53. г) світ – це сукупність відчуттів.
54. Як визначається філософська позиція, згідно з якою світ є продуктом мого «Я»?
55. Що таке матерія, чим вона відрізняється від свідомості?
56. Чим свідомість відрізняється від психіки тварин?
57. Які вам відомі функції філософії?
58. Чим зумовлена геокультурна специфіка античної філософії і чи існує взаємозв'язок між нею та соціально-політичним життям поліса?

59. Що таке античний Космос? Якими атрибутивними рисами він характеризується?
60. У чому полягає геокультурна сутність першоначал Космосу – води, повітря, вогню тощо?
61. Чи існує зв'язок між вимогою Сократа «Пізнай самого себе» з положенням Протагора «Людина – міра всіх речей»? Прокоментуйте ці положення.
62. У чому полягає особливість елліністичного етапу розвитку античної філософії? Назвіть його основні філософські школи.
63. Що є спільного і в чому полягає відмінність між платонізмом і неоплатонізмом?
64. У чому полягає принципова відмінність середньовічної філософської парадигми від античної?
65. Що таке схоластика? Яка роль відводиться їй у Середні віки?
66. Які напрями схоластики вам відомі? У чому полягає їхня сутність?
67. Які геокультурні причини зумовили філософію Ренесансу?
68. У чому полягає сутність ренесансного гуманізму?
69. Якого характеру набуває неоплатонізм в епоху Ренесансу?
70. Чи можна ренесансний гуманізм розглядати як титанізм? У яких формах він виступає?
71. Що таке модифіковані форми Ренесансу? Наведіть приклади таких форм.
72. У чому полягає принципова відмінність картини світу Нового часу від аристотелівської картини світу?
73. Які методологічні засади були закладені наукою Нового часу?
74. Як ви розумієте висловлювання Платона «Я не вигадую гіпотез»?
75. Що надихало представників науки Нового часу на пізнання природи?
76. У чому полягає головна особливість філософії Нового часу? Чим вона була зумовлена?
77. Чим зумовлена німецька класична філософія? Кого ви знаєте з її представників?
78. У чому полягає основна суперечність німецької класичної філософії?
79. У чому полягає сутність «коперніканського перевороту» в філософії
80. І. Канта?
81. Яку модель наукового знання обґрунтував І. Кант?
82. Сформулюйте основне питання геокультури стосовно філософії
83. І. Канта.
84. Як можливі синтетичні судження а пріорі за Кантом?
85. Що таке «явище» і «річ у собі» в філософії І. Канта?
86. У чому полягає основний принцип філософії Г. Гегеля?
87. У чому полягає сутність марксистської філософії?
88. Що, за Марксом, є джерелом суспільного розвитку?
89. Чи можна погодитися з тезою К. Маркса: буття визначає свідомість? Свій погляд обґрунтуйте.

90. Якими особливостями характеризується географічне положення Русі-України і як вони вплинули на процес розвитку її культури?
91. Як називалася давньоукраїнська держава? Чому?
92. Які концепції терміна «Русь» вам відомі? Яка з них є, на ваш погляд, найприйнятнішою? Чому?
93. Які вам відомі тлумачення терміна «Україна»? Яке з них є найбільш прийнятним?
94. Чи тотожними є терміни «Русь», «Мала Русь», «Україна», «Велика Русь»?
95. Чим відрізняється *паганська* культура від *поганської*?
96. Що таке явище двох культур? Коли й у зв'язку з чим воно вперше виникає на Україні?
97. Які визначення предмета філософії мали місце в києворуській культурі?
98. Чи тотожними є поняття «культура Русі (Київської)» і «києворуська культура»?
99. У чому полягає і як вирішується основна проблематика києворуської культури?
100. З якого часу слід вести відлік історії української філософії?
101. Як вирішувалася проблема єдності світу в києворуській культурі?
102. Як розв'язувалася проблема соціальних суперечностей у києворуській культурі?
103. У чому полягає особливість політичного становища України в XIV – XVI ст.?
104. Становище церкви та її роль в Україні XIV – XVI ст.
105. Стан освіти в Україні XIV – XVI ст.
106. Чим зумовлена Берестейська унія і яка її мета? Ваше ставлення до неї.
107. У чому полягає явище двох культур в Україні кінця XVI ст.?
108. Як позначився вплив релігійно-конфесійних ідей на свідомості українців у XIV – XVI ст.?
109. Розкрийте зв'язок між соціально-політичним розвитком України XVII – XVIII ст. і культурою Бароко.
110. Як визначається предмет філософії українського Бароко?
111. Чим титанізм українського Бароко відрізняється від ренесансного титанізму?
112. Як слід розуміти принцип безначальної істини в українському Бароко?
113. У чому полягає особливість українського барокового еросу?
114. Що таке «серце» у філософії Г. Сковороди? Як ви розумієте його вимогу пізнати себе? Чим вона відрізняється від аналогічної вимоги Сократа?
115. Як ви розумієте сутність «нерівної рівності» Г. Сковороди?

116. Як ви розумієте мандрування як спосіб життя Г. Сковороди? Чи існує зв'язок між ним і висловлюванням Г. Сковороди «Світ ловив мене, але не спіймав»?
117. Яких рис набуває принцип антитетику в українському Бароко?
118. Назвіть ідейні джерела «філософії серця». Кого ви знаєте з її представників?
119. Де і коли виникає перший осередок романтизму в Україні?
120. Що є спільного і в чому полягає відмінність у поглядах на Україну М. Гоголя й
121. Т. Шевченка?
122. Як формується основне питання геокультури П. Юркевичем?
123. У чому полягає правда серця у представників екзистенційно-романтичної філософії?
124. Яких форм набуває індивідуалізм у творчості О. Кобилянської, Л. Українкі,
125. Н. Кобринської?
126. Як ви розумієте гасло української модерністів «Мистецтво для мистецтва»?
127. Прокоментуйте гасло М. Хвильового «Геть від Москви».
128. Що є спільного і в чому полягає відмінність між матеріалізмом та позитивізмом?
129. Що означає ідеологізація філософії? Чому вона стала можливою в СРСР?
130. Які, на ваш погляд, ідейно-теоретичні положення марксизму сприяли ідеологізації філософії?
131. Які науки були найбільш ідеологізовані? У чому полягає ідеологізація біології?
132. Що таке явище і сутність? У чому полягає їхня особливість?
133. Що таке наука? Коли вона, на ваш погляд, виникає? Чому?
134. Чим наукове знання відрізняється від буденного знання?
135. У яких формах функціонує чуттєве пізнання? У чому полягає їх специфіка?
136. У яких формах здійснюється логічне пізнання? Яка їх особливість?
137. Які етапи проходить у своєму розвитку наука? У чому полягає їх специфіка?
138. Що таке науковий факт? Наведіть приклади наукових фактів.
139. Що таке гіпотеза? Чим вона відрізняється від гадки?
140. Що таке проблема? Які форми постановки проблем вам відомі?
141. Проаналізуйте відомий софізм: «Позичальник уже нічого не винний, оскільки став іншим». Чи можна його розглядати як особливу форму постановки проблеми? Відповідь обґрунтуйте.
142. У чому полягає сутність апорій Зенона Елейського?

143. Що таке принцип пізнання? У чому полягає його специфіка? Чим принцип пізнання відрізняється від закону?
144. Як слід розуміти «боротьбу» в природі? Чи можна вважати боротьбу єдиним джерелом саморозвитку?
145. Що таке суперечність? Які види суперечностей вам відомі?
146. Що таке антагоністичні суперечності? Чи існують антагоністичні суперечності в природі?
147. Що таке якість як філософська категорія? Чи існує багатоякісність предметів?
148. Чи можна вважати якість і міру тотожними поняттями?
149. Що таке стрибок? Які типи стрибків вам відомі?
150. Що таке сіальна реформа і соціальна революція? Що в них є спільного й відмінного?
151. Які типи соціальної реформи й соціальної революції вам відомі?
152. Чи можна погодитися, що все існуюче підлягає у своєму розвитку тріаді?
153. Як слід філософськи розуміти категорію заперечення?
154. Який характер носить зв'язок між причиною та наслідком?
155. Чи може наслідок впливати на причину, що його породила?
156. Чим детермінізм відрізняється від індетермінізму?
157. Чи існує абсолютна необхідність і абсолютна випадковість?
158. Що таке свобода? Чи можна погодитися із твердженням, що свобода є пізнаною необхідністю?
159. Через які засадничі положення розкривається принцип прагматизму?
160. У чому полягає «принцип Пірса»?
161. У чому полягає принцип інструменталізму Д. Дьюї?
162. Що таке текст у герменевтиці? Чим текст відрізняється від, наприклад, регулярної послідовності світлових імпульсів зірок або малюнка?
163. У чому полягає принцип геокультурної цілісності буття?
164. Що таке метод в геокультурному вимірі пізнання? Як класифікуються методи наукового пізнання?
165. Які методи використовуються в емпіричних дослідженнях?
166. Що є спільного і в чому полягає відмінність між методом спостереження й методом експерименту?
167. Що є спільного й відмінного між індукцією й аналогією?
168. На які методи спирається теоретичне пізнання?
169. Які методи відносяться до загальнологічних методів пізнання?
170. Що таке дедукція, чим вона відрізняється від індукції? Наведіть приклади дедуктивного умовиводу.
171. Що таке індукція? Які види індукції вам відомі?

172. На основі якого методу здійснюється передбачення наукового факту?
173. На основі якого методу І. Ньютон сформував закон всесвітнього тяжіння?
174. Який спосіб мислення лежить в основі узагальнення?
175. Які з наведених міркувань є правильними:
176. а) якщо А, то В; знавить В;
177. б) якщо А, то В; значить А;
178. в) якщо А, то неправильно В; значить неправильно А.
179. Що таке методологія і чим вона відрізняється від методики?
180. Які функції науки позитивісти вважали вирішальними?
181. Яке місце в структурі наукового знання відводив О. Конт філософії?
182. Що таке досвід у філософії науки Е. Маха?
183. Як слід розуміти твердження Л. Вітгенштейна: «Філософія не теорія, а діяльність»?
184. У чому полягає сутність методу верифікації логічних позитивістів?
185. Що розуміє Т. Кун під «нормальною наукою»?
186. У чому полягає сутність методу «фальсифікації» К. Поппера?
187. Що таке «дослідницька програма» І. Лакатоса?
188. У чому полягає сутність «епістемологічного анархізму» П. Фосерабенда?
189. Чим, на вашу думку, зумовлене зростання в кінці ХХ й на початку ХХІ століть популярності постмодерністської філософії?
190. На яких основних методологічних принципах ґрунтується постмодерністська філософія науки?
191. Що таке наратив у постмодерністській філософії та в чому полягає його постмодерністська критика?
192. Які критерії легітимізації новітнього наукового знання висувають представники постмодерністської філософії?
193. Як розуміється наукова істина в постмодерністській філософії?
194. Яку роль в постмодерністській філософії відіграє поняття складки?
195. Що означає поняття складки як «речі – на собі»?
196. Розкрийте багатозначність поняття складки.
197. Що означає поняття ребра?
198. Як співвідносяться складка і ребро?